230021 ـ منظور از این حدیث چیست که «قرآن بخوانید زیرا به عنوان شفاعتگر یاران خود خواهد آمد»؟

سوال

در حدیثی که امام مسلم از ابواُمامه باهلی ـ رضی الله عنه ـ روایت کرده آمده است که رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ فرمودند: «قرآن را بخوانید، زیرا روز قیامت به عنوان شفاعتگر یاران خود خواهد آمد. زهراوین ـ بقره و سورۀ آل عمران ـ را بخوانید...» معنای «بخوانید» چیست؟ آیا منظور حفظ است یا صرفا خواندن قرآن؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

امری که در سخن پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ آمده است که «قرآن را بخوانید» دال بر خواندن است، چه این خواندن از روی مُصحَف باشد یا از حفظ.

«منظور از «شفاعتگر یاران خود» یعنی کسانی که آن را بخوانند» (التیسیر شرح الجامع الصغیر مناوی: ۱/ ۱۹۳).

و منظور از آن مداومت و ملازمت بر خواندن قرآن است، به دلیل این که می‌فرماید: «برای یاران خود» و یار کسی است که ملازم و همراه است.

در «فتاوی اللجنة الدائمة ـ المجموعة الثانية» (۳/ ۱۲۵) آمده است:

«شکی در این نیست که هر کس قرآن بخواند و به مقتضای آن عمل کند و احکام آن را عملی کند و همواره آن را بخواند، خشنودی و بهشت الهی را به دست خواهد آورد و درجات والای بهشت را به همراه با ملائکۀ ارجمند و نیکوکار به دست خواهد آورد و قرآن شفیع و مدافع اصحاب خود خواهد بود که به آن عمل کرده‌اند، چه آن شخص حافظ قرآن باشد یا آن را از روی مُصحَف بدون حفظ خوانده باشد. روایتی که امام مسلم و امام احمد از ابوامامۀ باهلی آورده‌اند دال بر همین است، که می‌گوید: از رسول الله ـ صلی الله علیه وسلم ـ شنیدم که می‌فرمود: «قرآن را بخوانید، چرا که در روز قیامت به عنوان شفاعتگر یارانش خواهد آمد».

تنها خواندن قرآن برای به دست آوردن شفاعت آن کافی نیست، بلکه همراه با قرائت باید به آن عمل کند و آن‌چه در حدیث

دیگر مسلم (۸۰۵) آمده دال بر همین است، آن‌جا که پیامبر ـ صلی الله علیه وسلم ـ می‌فرماید: «قرآن را در روز قیامت به همراه اهل قرآن که به آن عمل می‌کردند خواهند آورد، در مقدمهٔ آن سورهٔ بقره و آل عمران خواهند بود که گویا دو ابر یا دو سایهٔ سیاهند که بین آن دو نوری است، یا گویا دو دسته از پرندگان هستند که از صاحب خود دفاع می‌کنند».

در «مرقاة المفاتیح شرح مشکاة المصابیح» (۴/ ۱۴۶۱) آمده است:

«کسانی که به آن عمل می‌کردند: دال بر این است که اگر کسی قرآن را بخواند و به آن عمل نکند از اهل قرآن نیست و شفیع آنان نخواهد بود، بلکه قرآن دلیلی علیه آنان خواهد بود».

و شیخ ابن باز ـ رحمه الله ـ می‌گوید:

«این سخن رسول الله صلی الله علیه وسلم که «قرآن را بخوانید زیرا در روز قیامت به عنوان شفاعتگر یارانش خواهد آمد» را امام مسلم در صحیح خود آورده است و یاران قرآن کسانی هستند که به آن عمل می‌کنند، چنان‌که در حدیث دیگر آمده است که «در روز قیامت قرآن را خواهند آورد و اهل قرآن را که به آن عمل می‌کردند...» (مجموع فتاوی ابن باز: ۸/ ۱۵۶).

از آن‌چه گذشت چنین برداشت نمی‌شود که شخص به فکر حفظ قرآن نباشد، زیرا حافظ قرآن بدون شک بر دیگران برتری دارد همان‌طور که در نصوص آمده است. برای بهرهٔ بیشتر به پاسخ سؤال (14035) و پاسخ شمارهٔ (20803) مراجعه کنید.

والله اعلم.